

Julkaistu 28. 2. 1955

16

Kivikautisen asuinpaikan tutkiminen Paltamon pitäjän Uuran kylän Autioniemen talon maalla eläinpääaseen 13275:1:n löytöpaikalla 14-17. 6. 1954.

Suorittaessani 25. 7. 1953 kivikautisen asuinpaikan tarkastuksen Paltamon pitäjän Uuran kylän Alilan talon maalla mainitsi talon isäntä maanviljelijä Tauno Tervonen, että talosta n. 1 km pohjoiseen Kiehimäjoen Autiolahden toiselta puolen oli löydetty "peuranpäinen" kivinuija, jota löytäjä isäntä Jaakko Leinonen ei vielä ollut tullut lähettäneeksi museoon. Soudatin itseni heti lahden toiselle puolen. Isäntä ei ollut kotona, mutta emäntä nouti talon romulaatikosta taiteellisesta korkeatasoisen karhunpääkirveen ja pitkänomaisen terälle suippe-nevan, nelisivuisen reikänuijan puolikkaan. Isäntä Jaakko Leinonen lähetti sitten aikanaan huolellisesti laaditut löytötiedot museoon. Niistä kävi ilmi, että nuijan puolikas oli löydetty jo v. 1932 ja karhunpääase 1938. Löydös on julkaistuna Suomen Museossa 1953 s. 45-50. Geologi tohtori Erkki Aurolan mainitussa julkaisussa olevasta mineralogisesta analyysistä selviää, että ainakin karhunpääaseen aines varsin suurella todennäköisyydellä on paltamolaisista vuolukiveä.

Tämäkin seikka oli osaltaan lisäämässä löydöksen suurta muinaistieteellistä merkitystä. Muinaistieteellinen toimikunta sijoitti paikan tutkimisen kenttäohjelmaansa 1954 ja allekirjoittanut sai tehtäväkseen tutkimuksen suorittamisen. Apulaisnani oli arkeologian ylioppilas Matti Huurre. Työt aloitettiin 14. 6. iltapäivällä. Karhunpääaseen kohdan Jaakko Leino-

nen näytti. Sarka, jonka pinnalta oli löytynyt oli valitettavasti viljapeltona, joten sen tutkiminen ei oikein käynyt päinsä. Löytökohta oli kuitenkin aivan ojan vieressä. Niinpä isäntä arvelikin karhunpään alkujaan nousseen maasta ojaa kaivettaessa. Viereiset sarat löytökohdasta itäänpäin olivat kesantona, joten tutkiminen täällä oli mahdollista. Tekemästämme yleiskartasta ja ottamastani valokuvasta (levyt 17991-93) paikan topografia selvinnee enemmittä suusanallisitta selvityksittä. Kaikki näytti hyvin lupaavalta, sillä ennen kaivauksia löysin pellon pinnasta läheltä karhunpään löytökohtaa kaunistekoisen kvartsiitti-kaapimen ja poltettua luuta (13459:20-21). Päätimme ensin nä kaivaa sarkaan 1,5 m levyisen "koeojan", jolle loppujen lopuksi tuli pituutta kokonaista 22 m. Työ muodostui miltei täydelliseksi pettymykseksi, sillä löytöjä saatiin yhdestätoista 1,5 x 2 m suuruisesta ruudusta vain 19 numeroa (13459:1-19). Nämäkin löydökset eivät olleet mitään ajoittavia, vaan epämääräistä kvartsiittiesineistöä ja iskoksia. Yksi hiotun sädekiviliuskeisen esineen sirpalle löytyi, samoin epämääräinen reikäkiven puolikas kiilleliuskeesta. Maaperä paikalla oli hiesua, joka hyvin pian muuttui syvemmälle mentäessä kovaksi saveksi. Koeojan kartasta selviää ruutu ruudulta kaivun syvyys, sillä kaivaminen lopetettiin heti, kun kova, koskematon savi tuli vastaan. Ainoa kiinteäksi muinaisjännökseksi havaittu oli ruudussa C, siis juuri karhunpään löytökohdan tasalla, n. 65 x 50 suuruinen "tulikuopanne". Se oli hyvin matala, vain joitakin cm pohjaa matalampana oleva laakea kuopanne,

jonka pohjalla savi oli nokista ja tulen punervaksi polttamaa (kartta n:o 2 ja valokuva 17996). Valitettavasti ei kuopanteesta kuin itse C-ruudustakaan saatu mitään löydöksiä. Kaivaukset näillä vaiheilla oli lopetettava.

Koekuoppa, jonka kaivoimme seuraavalle saralle n. 25 m koeajasta itään osoittautui täysin negatiiviseksi. Samoin olivat täysin negatiivisia kaikki lapionpistokset, joita tehtiin sinne tänne molemmille sarjoille.

Lopuksi kaivettiin heidän laajempi koealue alas lähelle Autioniemen rantalepikkaa, josta nuijan puolikas 13275:2 aikanaan oli löytynyt. Paikka on sellainen, että tulvavesi pyyhkäisee hyvin usein sen yli. Maaperä oli kivistä ja hiekka punervaa. Vain karkeata kvartsiittia löydettiin (13459:22-23). Niistä on tosin yksi selvä esine. Asuinpaikan kiintopiste on talon navetan kaakkoiskulmauksessa oleva maakivi (kartalla "kp"). Punnituskoneessa sattuneen häiriön vuoksi koealue II:n ja rannan punnitukset jäivät suorittamatta. Kuitenkaan tällä seikalla ei voi olla tieteellisessä mielessä ratkaisevaa merkitystä, sillä ilmeistä on, että vesistösuhteet sitten kivikauden päivien eivät ole voineet suuriakaan paikalla muuttua. Silmämääräällä arvioiden lienee kiintopiste n. 7 - 8 m keskivettä korkeammalla.

Yhteenvedon tutkimuksesta paikalla voidaan sanoa, että mitään vankkaa vakituista asuinpaikkaa ei ainakaan nyt tutkimuksen kohteeksi joutuneella alueella ole löydöistä päätellen voinut olla. Mahdotonta ei tietenkään ole, että varsinainen asuinpaikka sijaitseekin elopeltona olleilla sarjoilla koeajasta länteen, mutta ei tämäkään tunnu oikein uskottavalta, koska täältä ei aivan reunassa ollut karhunpääasetta lukuunottamat-

ta ole tehty mitään löytöjä. Jaakko Leinonen kertoi vuosien mittaan pitäneensä silmällä tämänkin puolen sarkoja, jos jotain merkillistä löytyisi. Jaakko Leinonen lupasi edelleenkin tarkkailla mahdollisia löydöksiä, tämä sitäkin suuremmalla syyllä, kun karhunpääaseesta saatu suuri löytöpalkkio oli kannustamassa.

Tähän kertomukseen kuuluu 2 karttaa ja 5 valokuvaa (levyt 17991-96).

Helsingissä 15 päivänä helmikuuta 1955.

Jorma Leppäaho

15

Ler. 17,994-
-5

J. Leppänen
-54

Paltamo, Nauru, Alila "Koe-
alue I", Vasemmalla isintä
Jukka Leinonen karkun-
pien E.O. 13.8.75: käyttökohde.

P.O. - AUTION 15/11

15

Ler. 17,996

J. Leppänen
-54

Kuivalla. Tulikuoppa (2.)
"Kaalua": on liheksi karkun-
pien käyttökohde.

16

L ev. 17,991

Paltamo, Uura, Antionie mi

J. Leppäaho
-54

16

L ev. 17,992

Kuivun yllä.

J. Leppäaho
-54

16

L ev. 17,993

Paltamon Uuran Antionie -
men asuinpaikka. Näköala
Ahteen päin.

J. Leppäaho
-54

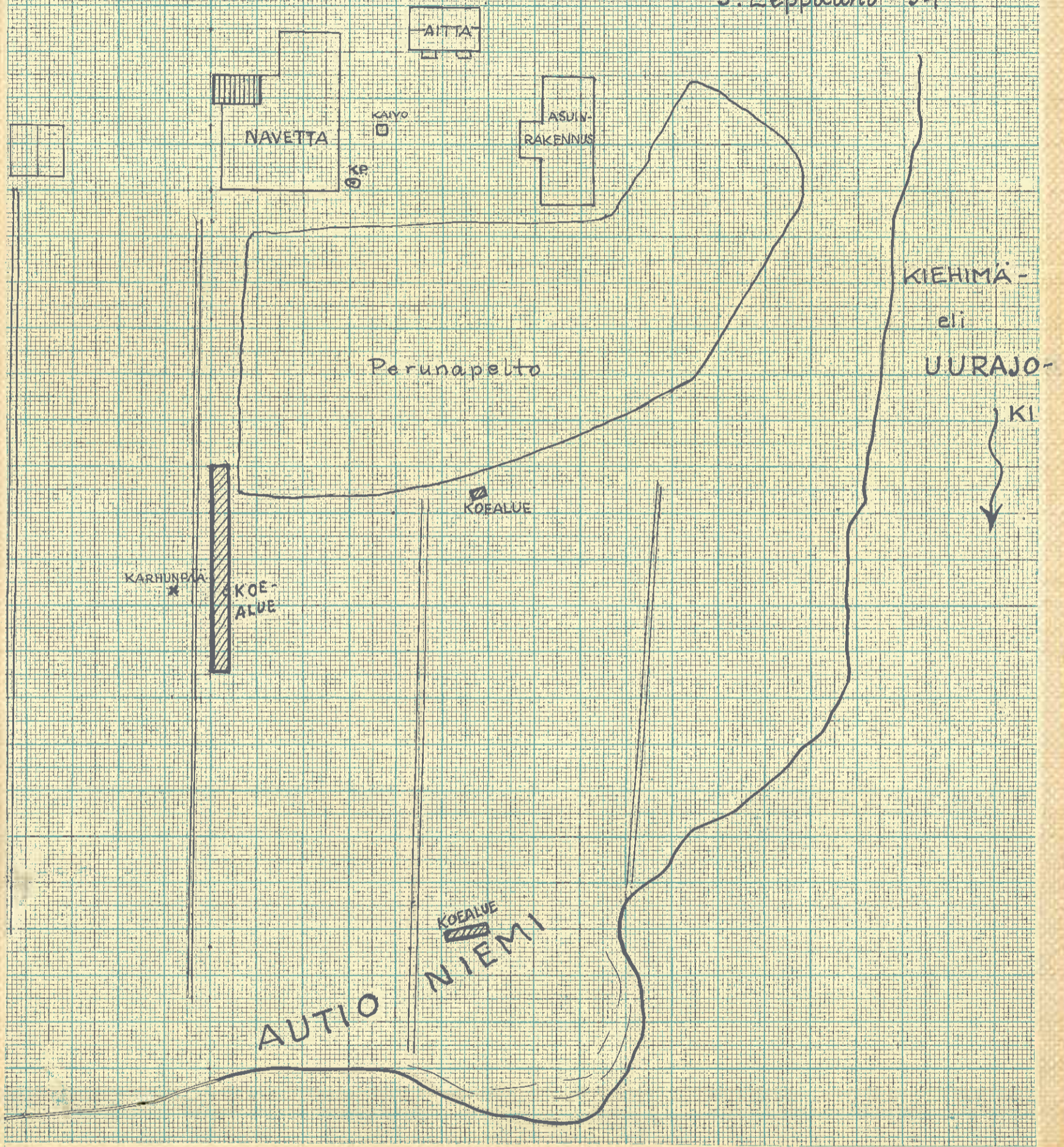

1:500

16 PALTAMO, UURA AUTIONIEMI

Kivikautinen asuinpaikka

J. Leppäaho - 54

16

PALTAMO, UURA

AUTIONIEMI

Kivikautimen asuinp.

J. Leppäaho +54

1:50

Kp = 0.0

KARHUNPÄÄ *

